

Raadhuisplein 1
7811 AP Emmen
t. 14 0591
f. 0591 685599

Postbus 30001
7800 RA Emmen
e. gemeente@emmen.nl
i. gemeente.emmen.nl

Aan de gemeenteraad van Emmen

**Rekenkamercommissie
Emmen**

ons kenmerk	uw kenmerk	bijlage	behandeld door	BSN
18.028550		RKE-Rapport	C.M. de Widt	
datum	telefoon	fax	e-mail	
11 juli 2018	(0591) 68 53 80		c.dewidt@emmen.nl	
onderwerp	Onderzoeksrapport RKE 'Waar banen zijn, willen mensen wonen'			

Geachte raads- en commissieleden,

Met genoegen biedt de Rekenkamercommissie Emmen (RKE) u het onderzoeksrapport 'Waar banen zijn, willen mensen wonen' aan.

De RKE heeft onderzocht of het economisch beleid van de gemeente Emmen voldoende rekening houdt met de demografische ontwikkelingen in relatie tot de arbeidsmarkt. De kernvraag van de RKE is: hebben college en raad van de gemeente Emmen voldoende zicht op de gevolgen van de demografische ontwikkelingen voor de arbeidsmarkt en hoe houdt de gemeente daar rekening mee bij haar plannen en programma's om de economie en de arbeidsmarkt te stimuleren?

De RKE geeft in deze aanbiedingsbrief een korte samenvatting van de onderzoeksbevindingen en – conclusies en haar aanbevelingen. Voor een afgewogen beeld met de noodzakelijke nuances en de verwijzingen naar de relevante beleidsstukken dient u het rapport te raadplegen.

Achtergrond

Sinds 2010 daalt het aantal inwoners in de gemeente Emmen en vergrijsd de bevolking. Alle prognoses zeggen dat dit ook de komende tien tot twintig jaar zo zal zijn. Het algemene beeld is dat veel jongeren vertrekken en dat de het aantal senioren groeit. Hierdoor wordt Emmen ouder en kleiner. De inwoners vergrijzen en er is sprake van krimp.

Tegelijkertijd verandert de arbeidsmarkt.

Door de toenemende automatisering, robotisering en digitalisering is er minder behoefte aan personeel. Het personeel dat wel gevraagd wordt, moet aan hogere eisen voldoen op het gebied van opleiding, vaardigheden en flexibiliteit. En met het afnemen van de bevolking wordt ook de beroepsbevolking kleiner. Volgens de prognoses daalt het aantal voor werk beschikbare personen tot 2040 met 12.000 (-18%).

De samenstelling van de bevolking en de economie hebben duidelijk verband met elkaar. Zwart-wit geformuleerd: als er geen werk is, trekt de beroepsbevolking weg. Is er wel voldoende werk, dan blijven de huidige inwoners hier en verhuizen werkzoekenden hier naartoe. Want: 'Waar banen zijn, willen mensen wonen.'

De belangrijkste bevindingen

De RKE komt op grond van haar onderzoek tot de volgende bevindingen.

- De komende 10 tot 20 jaar daalt het aantal inwoners en stijgt de gemiddelde leeftijd.
- Door krimp, vergrijzing en vertrek van jongeren, wordt de beroepsbevolking kleiner en ouder
- In de beroepsbevolking en in de werkloosheidscijfers zijn lager en middelbaar opgeleiden oververtegenwoordigd.
- De landelijke werkloosheid neemt af, maar in de gemeente Emmen blijft de werkloosheid relatief hoog. De vraag naar personeel lijkt niet aan te sluiten op het aanbod werkzoekenden.
- Het aantal werkzoekenden is hoger dan het aantal vrije banen. De gemeente voert daarom een algemeen beleid en richt zich niet specifiek op krapte. Het bedrijfsleven geeft daarentegen wel aan krapte te ervaren bij het invullen van vacatures op diverse niveaus en in verschillende functies.
- Het beleid rond arbeidsmarkt en demografische ontwikkelingen is niet specifiek uitgewerkt en de acties hebben een algemeen karakter.
- Doelstellingen en de te bereiken resultaten zijn open geformuleerd, hierdoor zijn resultaten minder makkelijk meetbaar.
- Er is structureel geld gereserveerd voor het verbeteren van de economie en de arbeidsmarkt, maar er zijn geen middelen om de gevolgen van demografische ontwikkelingen bij te sturen.
- De gemeente houdt in haar beleid sinds 2011 rekening met krimp en vergrijzing, maar heeft nog te weinig aandacht voor de afstemming tussen opleidingsniveau en arbeidsmarkt.
- De gemeente Emmen spant zich in om werkgelegenheid te creëren en mensen aan het werk te krijgen en te houden. Deze acties zijn vooral gericht het verminderen van het aantal werkzoekenden.
- Onderdelen van het economisch en arbeidsmarktbeleid worden regionaal afgestemd en uitgevoerd. Dit past bij het regionale karakter van economie en arbeidsmarkt en is zeker nodig voor een effectief antwoord op de demografische en arbeidsmarktontwikkelingen.
- De regionale aanpak betekent dat de raad meer op afstand staat en meer moeite moet doen om zijn controlerende taak uit te voeren.
- De gemeente streeft vooral naar meer banen in industrie en logistiek. Aan de zorgsector wordt minder aandacht besteed, terwijl deze op dit moment goed is voor circa 20% van alle banen in de regio.
- Er is nog geen samenhangende visie waarin alle beleidsvelden en activiteiten worden samengebracht vanuit een demografisch, economisch en arbeidsmarktperspectief. Hierdoor is nog te weinig duidelijk hoe demografische ontwikkelingen en arbeidsmarkt met elkaar samenhangen en welk beleid helpt om krimp en vergrijzing op te vangen

Aanbevelingen

De RKE heeft het resultaat van het onderzoek gebruikt om aanbevelingen op te stellen voor een aangepast beleid. Allereerst wil de RKE de gemeente complimenteren. Want de gemeente Emmen verricht veel beleidsinspanningen op het gebied van de arbeidsmarkt en boekt daarmee ook resultaat. Dat is positief en verdient veel waardering. Wel is er nog geen integrale visie over het effect van krimp en vergrijzing op de werkgelegenheid en andere beleidsterreinen zoals de woningmarkt, het sociaal domein, het voorzieningenniveau en het onderwijs.

De RKE adviseert de gemeente Emmen een integrale visie te ontwikkelen die al deze beleidsterreinen omvat. In de visie moet vastgelegd worden hoe de Emmense arbeidsmarkt er in 2040 uitziet. Welke bedrijven zijn er dan gevestigd? Aan hoeveel en welk type werknemers hebben zij behoefte? Wat is de verwachte invloed van automatisering, robotisering en reshoring? Hoe sluit het onderwijs hierop aan? En wat te denken van de groeiende personeelsbehoefte in de zorg? Vanuit die visie moet beoordeeld worden welke acties zinvol zijn en of ze voldoende bijdragen aan de gekozen richting.

In de Strategienota 2030 worden hiervoor al enkele scenario's en noodzakelijke opgaven voor de gemeente genoemd. Dit moet concreter uitgewerkt worden, in bijzonder op het aspect arbeidsmarkt en economie. Het is belangrijk daarbij meetbare doelen en tussendoelen te formuleren zodat de voortgang regelmatig geëvalueerd kan worden.

Een aantal aanvullende punten

Aanvullend vraagt de RKE nog de aandacht voor de volgende punten.

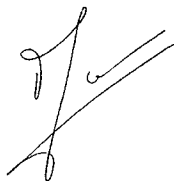
- Het is van belang deze visie op te stellen in nauwe samenspraak met andere partijen die een sterke arbeidsmarkt nastreven zoals werkgevers, onderwijsinstellingen en het UWV.
- Omdat het regionale problematiek betreft, vindt de RKE het belangrijk om deze visie ook af te stemmen met de direct omliggende gemeenten.
- Om voldoende goed gekwalificeerd personeel op te kunnen leiden, moet het onderwijs aansluiten bij de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt, versterk daarom de verbindingen tussen bedrijfsleven en onderwijs.
- De lager en middelbaar opgeleiden zijn het grootste deel van de arbeidsmarkt/beroepsbevolking, koester daarom het MBO. Investeer daarnaast ook in hoger onderwijs en de bereikbaarheid van universitaire opleidingen om jongeren aan de regio te binden.
- Zorg ervoor dat nieuwe bedrijven en nieuwe werkgelegenheid goed aansluiten op het aanwezige kwalitatieve en kwantitatieve arbeidspotentieel in Emmen.
- Krimp en vergrijzing bieden ook nieuwe kansen, bijvoorbeeld voor de zorgsector en voor het uitbouwen en versterken van de eigen identiteit.
- Leer van andere krimpregio's, wat werkt daar en wat zijn de succesvoorwaarden?
- En maak successen zichtbaar om het imago van de gemeente Emmen te versterken.

Tot slot

Het is belangrijk nieuw beleid goed te volgen en tenminste een keer per jaar de effectiviteit van alle acties te toetsen aan de integrale visie.

De gemeenteraad kan hierbij een actieve rol spelen. Hij moet ervoor zorgen dat er duidelijke doelen zijn, dat vastligt hoe vaak het beleid geëvalueerd wordt en welke resultaten op dat moment wenselijk zijn. Concrete doelen maken resultaten beter meetbaar!

Met vriendelijke groeten,
Namens de Rekenkamercommissie Emmen

M.M. Timmerman, voorzitter